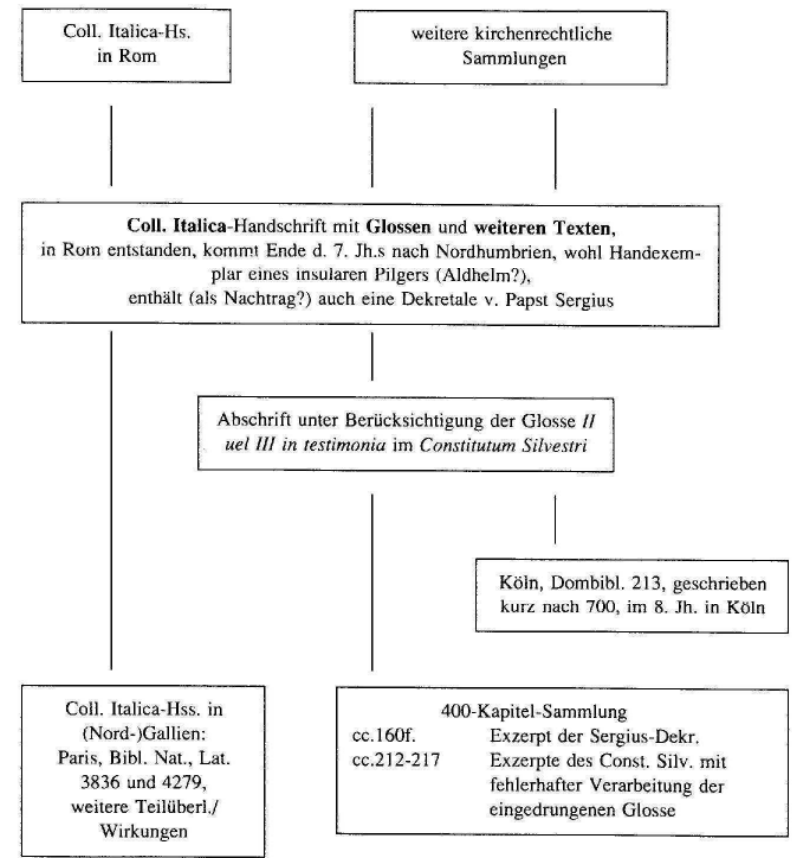

Köln, Dombibliothek, 213, fol. 78^v

vgl. E. Wirbelauer, Zum Umgang mit kanonistischer Tradition im frühen Mittelalter. Drei Wirkungen der Symmachianischen *Documenta*, in: Ursula Schaefer (Hrsg.), *Schriftlichkeit im frühen Mittelalter*, Tübingen 1993, 207–228

Die Silvesterexcerpte bei Pseudo-Isidor (Text: Karl-Georg Schon, vgl. <http://www.pseudoisidor.mgh.de/html/126.htm>)

INCIPIUNT EXCERPTA QUAEDAM¹ EX SYNODALIBUS GESTIS SANCTI SILVESTRI PAPAE. CAP.^{2 3} I.

Temporibus sancti Silvestri papae et Constantini piissimi Augusti factum est magnum concilium⁴ in Nicea Bithiniae et congregati sunt regulari⁵ eiusdem Silvestri papae vocatione in idipsum CCCXVIII episcopi catholici, qui exposuerunt fidem integram catholicam immaculatam et damnaverunt Arrium et Fotinum Sabelliumque <VD38, f. 152ra> atque sequaces⁶ eorum.

Eodem⁷ quoque tempore et XIII Kalendarum Iuliarum, die quando memoratum magnum⁸ concilium in Nicea congregatum est, canonica iam⁹ fatu¹⁰ papae¹¹ vocatione in urbem Romam congregavit¹² et ipse cum consilio praefati Constantini Augusti CCLXXVII episcopos et damnavit iterum tam Calistum¹³ quam Arrium et¹⁴ Fotinum atque Sabellium, et constituit, ut presbyterum Arrianum¹⁵ resipiscentem¹⁶ non¹⁷ susciperet, nisi episcopus eiusdem¹⁸ loci eum reconciliaret¹⁹ et sacrosancto chrismate¹⁹ per episcopalis²⁰ manus impositionem sancti spiritus gratia, quae ab hereticis dari non potest, confirmaret²¹.

In²² qua etiam consensu²³ subscriptione²⁴ omnium constitutum est, ut nullus laicus crimen clerico audeat inferre, et²⁵ ut presbyter non adversus²⁶ episcopum, non diaconus²⁷ adversus presbyterum, non subdiaconus adversus diaconum, non acolitus adversus subdiaconum, non exorcista adversus acolitum, non lector adversus exorcistam, non ostiarius adversus lectorem²⁸ det accusationem aliquam, et^{29 30} non damnabitur³¹ presul nisi in³² LXX duobus. Neque praesul summus a quoquam iudicabitur³³, quoniam scriptum est: Non est discipulus super magistrum. Presbyter³⁴ autem cardinalis <VD38, f. 152rb> nisi in XLIII testibus non damnabitur, diaconus cardinarius constructus³⁵ urbis Romae nisi³⁶ in XXXVI non condemnabitur, subdiaconus, acolitus, exorcista, lector, ostiarius nisi, sicut scriptum est, in VII³⁷ testibus; non condemnabitur. Testes autem et ac<183, f. 160va>cusatores sine aliqua sint infamia³⁸ uxores et filios habentes <N442, f. 74rb> et omnino Christum praedicantes. Testimonium³⁹ clerici adversus laicum nemo recipiat, nemo⁴⁰ enim clericum quemlibet in publico examinare⁴¹ praesumat nisi in ecclesia. Nemo⁴² enim clericus vel diaconus aut presbyter propter quamlibet⁴³ causam intret in <V630, f. 183rb> curiam, nec ante iudicem⁴⁴ cinctum⁴⁵ causam dicere praesumat, quoniam⁴⁶ omnis curia a cruore⁴⁷ dicitur et immolatione^{48 49} simulacrorum. Et si quis clericus accusans clericum in curiam⁵⁰ introierit, anathema suscipiat.

Hoc^{51 52} inter cetera in praedicta⁵³ consultu^{54 55} omnium constituit synodo, ut sacrificium altaris non in sirico⁵⁶ panno aut tincto quisquam celebrare praesumeret, sed in puro lineo ab episcopo consecrato, terreno⁵⁷ scilicet lino procreato atque contexto, <VD38, f. 152va> sicut

corpus domini nostri Iesu Christi in sindone linea munda sepultum fuit.

Et⁵⁸ si quis desideraret in ecclesia militare aut proficere, ut⁵⁹ esset prius ostiarius, deinde lector et postea exorcista per tempora, quae episcopus⁶⁰ constituerit, deinde acolitus annos V, subdiaconus annos V, <I83, f. 160vb>tos martyrum annos V, diaconus annos V, presbyter annos III, probatus ex omni parte in tantum, ut etiam ab his, qui foris sunt, testimonium habeat bonum, unius videlicet uxoris virum⁶¹, quae tamen a sacerdote sit benedicta, et si⁶² ⁶³ probatus fuerit dignus et vota cleri et populi occurrerint⁶⁴, canonicè⁶⁵ episcopus consecratur. Quem postea nec clerus⁶⁶ nec populus perturbare⁶⁷ debet; quia episcopi, qui throni⁶⁸ dei vocantur, non sunt⁶⁹ lacerandi, sed magis portandi et venerandi, de quibus ait beatus Paulus apostolus: Seniore[m] ne increpaveris, sed obsecra ut patrem. Legimus namque ipso domino docente⁷⁰ non esse discipulum super magistrum, hoc est, non sibi debere quemquam ad iniuriam doctorum iudicare⁷¹ doctrinam, nec aliqua machinatione⁷² domini discipulos, id est apostolorum successores, detrahere <VD38, f. 152vb> et infamare⁷³, quia iniuria doctorum ad Christum pertinet, cuius vice <N442, f. 74va> legatione funguntur⁷⁴. Qualiter enim dominum contristent, qui haec agere praesumunt, dominicus in⁷⁵ evangelio sermo testatur, ait enim ipse salvator: Quod expedit⁷⁶ scandalizanti unum <I83, f. 161ra> de pusillis istis in maris profunda demergi et mola asinaria⁷⁷ collo eius suspendi. Si talis ergo poena hic domini discipulos scandalizantibus promittitur, quid in futuro eis provenire debeat, summopere pensandum est, quoniam non parum periculi illi manere poterit ante deum⁷⁸, qui haec detrectant, suis exhibere ministris? Quod ita demum probari⁷⁹ poterit, si deum timeant, qui talia exercere⁸⁰ minime formidant, si imposito⁸¹ sibimet improbo silentio a talibus se deinceps custodiant, quia nihil prodest homini reliqua bona agere nisi mens ab iniquitate revocetur, et ab obtrectationibus⁸² lingua cohibeatur. Unde ait propheta: Cohibe linguam tuam a malo et labia tua, ne loquantur dolum, deverte⁸³ ⁸⁴ a malo et fac bonum. Nemo enim bonum faciens al<VD38, f. 153ra>teri verbo aut facto nocere vult, et reliqua.

Hic⁸⁵ in⁸⁶ memorata⁸⁷ <O93, f. 103rb> constituit omnium⁸⁸ cum consensu synodo, ut nullus presbyter missas⁸⁹ celebrare praesumat, nisi in sacratis ab episcopo locis, qui sui particeps⁹⁰ de cetero voluerit esse sacerdotii⁹¹ et pietatis effectus⁹².

Hic sanctissimus papa⁹³ suggesta⁹⁴ synodica revocavit <I83, f. 161rb> apostolica auctoritate multos ab aliis episcopis excommunicatos <V630, f. 183 va> et a tyrannis eictos⁹⁵ ad⁹⁶ communionem⁹⁷ et restituit eos in ecclesiis, quibus fuerant olim instituti⁹⁸ sub satisfactione libelli atque purgatos eos recepit dans exemplum futuris eruendi⁹⁹ ¹⁰⁰ sacerdotibus de persequentium manibus.

Constituit¹⁰¹ etiam nulla ratione transmarinum hominem penes¹⁰² nos in clericatus gradus¹⁰³ suscipi, nisi quinque episcoporum designatus sit chyrographis¹⁰⁴ ¹⁰⁵.

Varianten

- ¹ QUAEDAM] QUAEDAM CAPITULA *N442*
² CAP *fehlt N442*
³ CAP I] CAPITULA *I83*; CAPITULO *VD38*
⁴ *am Rande* congregatio *VD38*
⁵ regulariter *V630*
⁶ *am Rande* Immitatores *VD38*
⁷ Eodem quoque] Eodemque *V630*
⁸ magnum concilium] concilium magnum *V630*
⁹ *am Rande* predictus *VD38*
¹⁰ facta *korr. aus* factis *V630*
¹¹ papa *I83*; *VD38*
¹² congregavit *fehlt VD38*
¹³ calistum *korr. aus* calisti *V630*
¹⁴ et Fotinum atque Sabellium, et constituit, ut presbyterum Arrianum *fehlt VD38*
¹⁵ arrianum *korr. aus* arrium *V630*; arrianum *korr. aus* arrianum et *I83*
¹⁶ *am Rande* In priorem fidem revertentem *VD38*
¹⁷ non] non aliquis *VD38*
¹⁸ eiudem *VD38*
¹⁹ xrimate *VD38*
²⁰ episcopales *korr. aus* episcopalis *V630*; episcopales *I83*
²¹ confirmaret *korr. aus* confirmet *O93*; confirmatur *N442*
²² *am Rande* Quod presbyter non det accusationem adversus episcopum nec diaconus adversus presbiterum *V630*; *am Rande* Notandum de episcopis et omnibus ordinibus clericorum *I83*
²³ consensu *korr. aus* consensus *V630*; consensu] consensu et *VD38*
²⁴ sunscriptione] et scriptione *I83*
²⁵ *am Rande* Notandum de episcopis et omnibus ordinibus clericorum *VD38*
²⁶ adversum *I83*
²⁷ diaconus *korr. aus* diconus *N442*
²⁸ lectorem *korr. aus* exorcistam *O93*
²⁹ *am Rande* Quod praesul non dampnetur nisi in LXX duobus et presbiter nisi in XLIII testibus *V630*; *am Rande* Quod non dampnetur episcopus nisi a LXXII testibus *I83*
³⁰ et non *korr. aus* et *V630*
³¹ damnatur *I83*; *VD38*
³² a *I83*
³³ iudicetur *I83*; *VD38*
³⁴ *am Rande* Quod presbiter XL *I83*
³⁵ constitut *VD38*
³⁶ nisi in XXVI non] non nisi in XXVI *I83*
³⁷ sex *I83*
³⁸ *am Rande* Repraehensione criminis *VD38*

- 39 *am Rande* De clerici testimonio non recipiendo I83
40 *am Rande* Conscientia laicorum VD38
41 *am Rande* Inquirere iudicare VD38
42 *am Rande* De nomine curiae quod a cruore dictum est I83
43 *interlinear* aliquam VD38
44 iudicis V630
45 *am Rande* Armatum VD38
46 *am Rande* DE NOMINE CURIAE QUOD A CRUORE DICTUM VD38
47 *am Rande* Sanguine VD38
48 *am Rande* Sacrificium VD38
49 immolationes I83
50 *am Rande* Curia domus est in qua de curatione provincię tractabatur et causę publice agebantur VD38
51 *am Rande* Ut nullus praesumat sacrificium altaris nec in serico nec tincto panno celebrare V630; *am Rande* Ut sacrificium non in serico panno aut tincto
quisquam celebrare praesumat I83
52 Hic I83; VD38
53 praedicata VD38
54 *am Rande* Consensu VD38
55 consulta V630
56 serico V630; I83; VD38
57 terrae I83
58 *am Rande* Quo ordine debeant clerici ad gradus ecclesiasticos ascendere V630; *am Rande* DE INTERVALLO ECCLESIASTICORUM ORDINUM VD38
59 aut VD38
60 episcopus *korr. aus* episcopis I83
61 vir N442; VD38
62 sicut V630; sic N442
63 si probatus] sic probatus si I83; VD38
64 *am Rande* convenerint VD38
65 *am Rande* Regulariter VD38
66 clericus VD38
67 perturbari V630
68 *am Rande* Sedes VD38
69 sunt *korr. aus* sint O93
70 dicente V630; VD38
71 vindicare I83; VD38
72 machinationem O93
73 *am Rande* Accusare criminari VD38
74 fungitur *korr. aus* funguntur O93; fungimur V630; I83; funguntur *korr. aus* fungitur N442
75 in evangelio sermo *korr. aus* sermo in evangelio O93; in evangelio sermo] sermo in evangelio N442
76 *am Rande* Necesse sit VD38
77 asinaria] asinaria in N442
78 dominum V630
79 probare V630; I83
80 *interlinear* agere VD38

- 81 inpositos *V630*
 82 bbtrectationibus *O93*
 83 *am Rande* DE NON CELEBRANDIS MISSIS NISI IN SACRATIS LOCIS *VD38*
 84 *Diverte V630*
 85 *am Rande* De non celebrandis missis nisi in sacratis locis *I83*
 86 in *korr. aus* eni *VD38*
 87 memorato *V630*
 88 omnium cum *korr. aus* omnium *O93*
 89 missam *I83*
 90 particeps *korr. aus* participes *V630*
 91 sacerdoti *V630*
 92 affectu *VD38*
 93 papa *korr. aus* pap *N442*
 94 suggesta *korr. aus* aub gesta *O93*; suggesta] sub gesta *V630*; *I83*; *VD38*
 95 eiectos *korr. aus* eictos *VD38*
 96 *am Rande* Societatem *VD38*
 97 communicionem *VD38*
 98 *am Rande* Ordinati *VD38*
 99 *am Rande* Liberandis *VD38*
 100 eruendi *korr. aus* erudiendi *V630*; erudiendi *I83*; eruendis *VD38*
 101 *am Rande* Ut nullus clericus transmarinum sine cyrographis recipiat *I83*
 102 *am Rande* apud nos *VD38*
 103 gradu *VD38*
 104 *am Rande* Subscriptionibus *VD38*
 105 cyrographis *korr. aus* cyrographus *V630*